

Pálení čarodějnic

Pálení čarodějnic nebo také **Filipojakubská noc**, jedna z magických nocí z 30. dubna na 1. květen. Nachází se přesně mezi jarní rovnodenností a letním slunovratem.

Je to noc plná čar a kouzel, kdy zlé síly mají větší moc než kdykoli jindy. Tak tento den vnímali naši předci.

Víra v nečisté síly je stará jako lidstvo samo. Není tedy divu, že se zrodila pověra, že ďábel může na zemi uplatňovat svou moc prostřednictvím některých lidí, čarodějnic a také čarodějů.

Na ochranu před zlými a nečistými silami lidé od nepaměti zapalovali ohně. Většinou hořely na vyvýšených místech a jejich dým měl zahnat šířené zlo co nejdál od jejich obydlí.

Pálení čarodějnic a Valpuržina noc jsou často ztotožňovány s keltským nebo přesněji gaelským svátkem **Beltain**. **V anglicky mluvících zemích se slavil zhruba 1. května.**

Byl spojený s vyháněním dobytka na pastvu a zapalováním ohňů. Význam slova beltaine se zpravidla vykládá jako „jasný oheň“.

Nejdříve byly uhašeny všechny ohně a poté rozdělán nový, tedy živý oheň. Nový oheň měl lid zbavovat zlých sil a také měl přinášet zdraví nejen lidem, ale i zvířatům.

V německy mluvících zemích a Skandinávii je **noc z 30. dubna na 1. května** známa pod názvem **Valpuržina noc**.

Také v těchto zemích rostl význam zapáleného ohně a plnil zejména očistnou funkci. Přidaly se však i docela nové prvky. Byly to nečisté zlé síly a jejich noční reje. Církev se snažila proti těmto oslavám bojovat a proto zasvětila tento den svaté Valpurgii, bojovnici proti temným silám. Snahou bylo ukázat, že nekalé úklady čarodějnic, jako padlých žen, mohou překazit jen ženy mravné, zbožné a poslušné pravidel.

Předpokládá se, že české země svátek převzaly od německých sousedů. **U nás noc z 30. dubna na 1. května** známe jako **Filipojakubskou noc**. Církev se snažila překrýt pálení čarodějnic, tento ryze pohanský svátek boje dobra se zlem, křesťanskou symbolikou. To vedlo k tomu, že ještě v průběhu středověku byl svátek zasvěcen apoštolům Filipu a Jakobovi, kteří zemřeli mučednickou smrtí, aby jejich význam tento pohanský rituál zastínil.

V pověrách lidé věřili, že čarodějnice, které představují nečisté síly, létají povětrím, mnohdy očarují prosté vesničany, kteří pak na polích ničili vše, co si poctivě zaseli. **Proto v tento den začali lidé na svou ochranu zapalovat ohně a časem na hranicích upalovali samotné čarodějnice v podobě loutky.**

„Noc čarodějnic“, tak se tomuto dnu také říkalo. Věřilo se, že v tento den, kdy ožívají nečisté síly, se čarodějnice na svých březových nebo vrbových košťatech slétají na sabat. Mezi sebou si volí královnu sabatu a ta pak vládne hostině i tanci. Společně pak tančí své „Čarodějnické kolo“ a to vždy pozpátku. Také si vyprávějí, co zlého se jim za celý rok podařilo lidem natropit.

Na ochranu před čarodějnicemi lidé prováděli mnoho praktik, například se stavení kropilo svčcenou vodou, před vrata se zapichovaly pruty a pichlavé trní, pod drn se dávalo vejce apod. Než čarodějnice překonala všechny připravené nástrahy, mohl nastat nový den a pak už neměla nad nimi žádnou moc. **Na vyvýšených místech zapalovali lidé na ochranu před čarodějnicemi velké ohně. Mladíci zapalovali košťata a vyhazovali je do výšky, aby odhalili čarodějnice letící povětřím.**

Čarodějnice nebyly vždy jen zlé. Mnohdy se tak říkávalo i bylinkářkám, které se velmi dobře vyznaly v tajemství bylin, hub a kamenů. Uměly zahánět nemoci a napravovat zlomeniny. Lidé si tak bylinkářek pro jejich schopnosti vždy vážili.

Snaha o vymazání tohoto svátku pálení čarodějnic z lidového života nebyla jen ze strany církve, ale byl zakázán například i během 2. světové války nebo po válce ze strany komunistického režimu. **Přesto se oslavy Filipojakubské noci mezi lidmi udržely až dodnes, i když většina lidí již nepřisuzuje tomuto večeru ochranný ani náboženský význam jako kdysi.** Lidé zapalují ohně, u kterých se scházejí s rodinou a přáteli nebo na organizovaných akcích a jde především o dobrou zábavu. Pálení čarodějnic si však ani dnes neumíme představit bez čarodějnice v podobě loutky, kterou pohltní plameny hořící vatra.

Stavění máje a 1. máj

Na Filipojakubskou noc navazuje jarní slavnost **stavění májka**, která je rozšířena po celé Evropě.

Je pozůstatkem staré pohanské slavnosti, kdy strom pokácený v lese a umístěný uprostřed vesnice představoval strážného ducha, který chránil nejen obyvatele vesnice, ale i jejich obydlí, pole i sady.

Nejčastěji bývá májka stavěna 30. dubna nebo 1. května, ale v některých oblastech se staví v období svátku sv. Jiří, letnic nebo nejčastěji **letního slunovratu**, a většinou se staví nová každý rok. Májka je oslavována jako symbol lásky, plodnosti a mládí, ale také jako strážce obce.

Pro zhotovení májky se mladí muži vydávali poslední dubnový týden do lesa, aby uřízli co nejvyšší a dobře rostlý strom. Kmen stromu se osekal, zchovala se jen zelená koruna, která se pak zdobila stuhami, fábory a šátky.

Pod ozdobenou korunou umístili věnec upletený z chvojí. Májka se stavěla vždy večer z 30. dubna na 1. května na čestném místě v centru vesnice. Stuhami ověčený strom byl symbolem nejen jara, ale i mládí a lásky.

Postavením májky však pro chasu vše nekončilo. Bylo potřeba májku celou noc hlídat, aby ji někdo z přespolních nebo místních chasníků neukradl.

Nesměli však podříznout celou májku, museli sundat jen vrchol nebo věnec. Pokud se jim to povedlo, byla to pro strážce májky velká ostuda a pokud ji chtěli získat zpět, museli ji draze vykoupit. Jinde to pro chasu znamenalo, že na konci měsíce nebudou pořádat zábavu spojenou s kácením máje a dražbou věnečku.

Na některých místech se první květnovou nedělí scházela mládež na návsi nebo v hostinci **na májové veselici zvané Kytka**. Při této příležitosti dostávali mládenci od děvčat malé dárečky. Jinde se scházeli na oslavě, které se říkalo **Věneček**. Děvčata obcházela domy s májíčkem a za to, co dostala od sousedů, pak mohla zaplatit muzikantům.

První máj je v západní kultuře spojen také se svátkem zamilovaných. Vznikl pravděpodobně okolo počátku 20. století, je tedy svátkem poměrně mladým a zpočátku se uchytil především v městském prostředí.

Symbolem tohoto svátku je polibek pod rozkvetlou třešní nebo jabloní a v některých oblastech dokonce pod zelenou břízou.

V minulosti zamilovaní mládenci stavěli tajně své milé v noci pod oknem májku z mladé břízy a odměnou mohli dostat právě polibek.

V českých zemích je i dnes polibek pod rozkvetlým či zeleným stromem stále zvykem velmi rozšířeným a oblíbeným.

V květnu patřil k oslavám univerzitních měst také Majáles, české studentské oslavy příchodu máje a oslava studentského života.

Tradice je doložena už od dob rozmachu univerzit v 15. století, žáci se vydávali se svým učitelem do jarní přírody, kde zpěvem oslavovali radost a mládí. Od svého vzniku prošel Majáles mnoha změnami i zákazy.

Nejznámějším dílem, ve kterém se setkáme s popisem studentských oslav Majáles je Filosofská historie Aloise Jiráska. Majáles měl podobu průvodu městem s recesisticky pojatým oblečením studentů a volbou Krále Majáles.

Dnešní oslavy Majáles navazují na svou historickou tradici. Studenti pořádají průvod městem a také volí Krále a Královnu Majáles, vrcholem večera bývá novodobě přehlídka hudebních skupin.

Krásné májové dny přejeme i vám.

Májové pranostiky:

**Na Filipa a Jakuba,
koníček trávy naškubá. (1. květen)**

**Před Servácem není léta,
po Serváci s mrazy veta. (13. květen)**

Kdo se v máji ožení, přivedí si soužení.

Když se v máji blýská, sedlák si výská.

Májová kapka platí za dukát.

